

Tilrettelegge opplæringen for minoritetsspråklige og nyankomne elever

I en overgangsperiode kan det være nødvendig å tilrettelegge og organisere opplæringen av minoritetsspråklige og nyankomne elever på andre måter enn i den vanlige tilpassede opplæringen.

ARTIKKEL | SIST ENDRET: 13.09.2023

Minoritetsspråklige og nyankomne elever har i utgangspunktet de samme rettighetene og pliktene som andre elever. I tillegg kan de ha rett til særskilt språkopplæring, og opplæringen kan organiseres i innføringstilbud. Tilbudet skal være tilpasset den enkelte eleven, og ta utgangspunkt i deres språklige og faglige forutsetninger. Eleven skal være en del av et inkluderende fellesskap.

Kartlegge elevens norskferdigheter

For å finne ut hva slags opplæring eleven trenger skal dere kartlegge elevens norskferdigheter. Kartleggingen gir også viktig informasjon for å gi tilpasset opplæring. Skolen skal også kartlegge eleven underveis i opplæringen, som grunnlag for å avgjøre om eleven har tilstrekkelige ferdigheter i norsk til å kunne følge ordinær opplæring.

Det er ikke gitt nasjonale føringer for hvilke verktøy skolene kan bruke til å kartlegge minoritetsspråklige elevers norskferdigheter.

Udir har utviklet et eget kartleggingsverktøy i grunnleggende norsk.

Ved hjelp av kartleggingsverktøyet kan lærere finne ut

- om elever med norsk som andrespråk trenger særskilt språkopplæring
- hvilken norskopplæring eleven trenger
- når eleven er klar for å gå over til ordinær opplæring

Kartleggingsverktøy i grunnleggende norsk

Særskilt språkopplæring

Elever som har et annet morsmål enn norsk eller samisk, kan ha rett til særskilt språkopplæring. Særskilt språkopplæring kan bestå av særskilt norskopplæring og morsmålsopplæring, tospråklig opplæring eller begge deler.

Særskilt norskopplæring er forsterket opplæring i norsk. Opplæringen skal bidra til at elevene lærer seg norsk godt nok til at de kan følge den ordinære opplæringen i skolen.

Morsmålsopplæring er opplæring i morsmålet. Opplæring i morsmål for språklige minoriteter skal styrke elevenes forutsetninger for å beherske det norske språket, og dermed også deres læringsmuligheter i fag.

Tospråklig fagopplæring innebærer at eleven får opplæring i ett eller flere fag både på sitt morsmål og norsk. Den tospråklige fagopplæringen skal sikre faglig progresjon samtidig som elevene lærer norsk.

Les mer: Særskilt språkopplæring

Innføringstilbud

Kommuner og fylkeskommuner kan velge å organisere hele eller deler av opplæringstilbudet for minoritetsspråklige, nyankomne elever i egne grupper, klasser eller skoler dersom skoleeier mener at dette er til det beste for eleven. Eleven eller foresatte skal samtykke.

Innføringstilbud kan gis i inntil to år. Skolen kan gjøre unntak fra læreplanverket i denne perioden, hvis det er nødvendig for å møte elevens behov.

[Les mer: Innføringstilbud til nyankomne minoritetsspråklige elever](#)

Overgang fra grunnskolen til videregående opplæring

Elever som kommer til Norge sent i opplæringsløpet kan ha svake forutsetninger for å mestre videregående opplæring, på grunn av faglige eller språklige utfordringer. Kommuner og fylkeskommuner bør derfor samarbeide slik at eleven får en god overgang mellom ungdomstrinnet og videregående opplæring.

Mer grunnskoleopplæring til ungdom som har fullført grunnskolen

Mange ungdommer har behov for mer grunnskoleopplæring selv om de formelt har fullført grunnskolen. Ungdommer som har kort botid i Norge og få år med grunnskoleopplæring fra hjemlandet, har ofte ikke fått et godt nok faglig grunnlag til å gjennomføre videregående opplæring. I tillegg kan de ha store språklige utfordringer.

Kommuner og fylkeskommuner kan tilby mer grunnskoleopplæring til ungdommer som har rett til videregående opplæring, men som likevel har behov for mer grunnskoleopplæring.

[Les mer: Mer grunnskoleopplæring til ungdom - veileder](#)

Grunnskole for ungdom og voksne over opplæringspliktig alder

Ungdom og voksne over opplæringspliktig alder (16 år) som ikke har fullført grunnskole, har rett til grunnskole særskilt organisert for voksne. Retten omfatter normalt de fagene den enkelte trenger for å få vitnemål for grunnskoleopplæring for voksne. Grunnskoleopplæring for voksne skal være gratis og tilpasset den enkeltes behov.

For å ha rett til grunnskoleopplæring, må den voksne

- være over opplæringspliktig alder
- ha behov for grunnskoleopplæring
- ha lovlig opphold i Norge

[Les mer: Grunnskole for voksne](#)

Det er ikke noe i veien for at ungdom i de to gruppene får opplæring i samme klasse. Det innebærer at det i en klasse kan være elever som får grunnskoleopplæring for å oppnå vitnemål for grunnskoleopplæring for voksne, og elever som tidligere har fullført grunnskole, men har behov for mer grunnskoleopplæring.

[Tips og erfaringer: Kombinasjonsklasser \(NAFO\)](#)

Spesielt for videregående opplæring

Minoritetsspråklige elever i videregående opplæring har rett til særskilt språkopplæring og innføringstilbud på lik linje med elever i grunnskolen. Det er også noen ordninger som gjelder spesielt for videregående opplæring.

[Les mer: Søknad til videregående opplæring for nyankomne elever](#)

Ekstra tid i videregående opplæring

Elever som har vedtak om særskilt språkopplæring og har behov for mer tid i videregående opplæring, kan få inntil to år ekstra. Det er ikke krav om sakkyndig vurdering av behovet for ekstra opplæringstid slik som ved spesialundervisning.

Handlingsrom i regelverket

Det finnes ulike måter å organisere opplæringen på for å legge til rette for særskilt språkopplæring og tilpasset opplæring.

Tilrettelagt treårig løp for elever fra språklige minoriteter

Minoritetsspråklige elever som går studieforberevende utdanningsprogram kan bruke inntil 280 timer over tre år til å styrke opplæringen i norsk og engelsk. Disse timene kommer i stedet for programfagene elevene vanligvis velger selv.

[Les mer: Fag- og timefordeling og tilbudsstruktur for Kunnskapsløftet Udir-1-2023](#)

Fleksibilitet i fag- og timefordelingen

Skoleeier har mulighet til å legge fag på andre trinn enn det som er fastsatt i fag- og timefordelingen, og dermed lage et mer tilpasset tilbud for minoritetsspråklige elever.

[Les mer: Fleksibilitet i fag- og timefordelingen](#)

Omdisponering av inntil 25 prosent av timetallet i fag

Skoleeier kan omdisponere inntil 25 prosent av timene i hvert fag, når det er grunn til å tro at det vil gi eleven en bedre måloppnåelse i fagene samlet sett.

Minoritetsspråklige elever kan dermed bruke timer fra andre fag til å for eksempel styrke opplæringen i norsk.

[Les mer: Fag- og timefordeling og tilbudsstruktur for Kunnskapsløftet Udir-1-2023](#)

Ta imot nyankomne elever

En god velkomst på skolen kan trygge både eleven og de foresatte. Her får dere nyttig informasjon om hvordan dere kan gi nyankomne elever en god start.

[Les mer: Ta imot nyankomne elever](#)